

## ТА'LIMDA MENEJMENT SOHASINING O'RNI

Toshkent axborot texnologiyalari universiteti  
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA  
VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI  
yetakchi mutaxassisi  
**Zokirov Jahongir Shuhrat o'g'li**

**Annotatsiya:** Ta'lim tizimining samarali ishlashi va rivojlanishi murakkab boshqaruv tizimini talab qiladi. Bu borada menejmentning roli beqiyosdir. Menejment — maqsadga yo'naltirilgan faoliyatlarni rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish va nazorat qilish jarayoni bo'lib, ta'lim sohasida uning o'rni ayniqsa muhim sanaladi. Ta'limda menejment nafaqat ta'lim jarayonini samarali tashkil qilish va boshqarishga xizmat qiladi, balki ta'lim sifatini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish, pedagogik jamoani rag'batlantirish va ta'lim muassasalarining barqaror rivojlanishini ta'minlash kabi vazifalarni ham bajaradi. Ushbu maqolada ta'limda menejment sohasining o'rni va ahamiyati haqida ma'lumotlar berilgan.

**Kalit so'zlar:** nazorat, vazifalar, boshqarish, ta'lim, muammolar, vazifalar, maqsad, jarayon, boshqaruv tizimi.

Ta'limda menejmentning asosiy vazifalaridan biri ta'lim jarayonining barcha komponentlarini moslashtirish va ular o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ta'minlashdir. Bu esa ta'lim muassasasining ichki va tashqi muhitini chuqur tahlil qilish, mavjud imkoniyatlarni aniqlash, mavjud muammolarni hal qilish va yangi strategiyalar ishlab chiqishni talab qiladi. Menejmentning samarali ishlashi ta'lim muassasalarining maqsad va vazifalariga muvofiq faoliyat yuritishiga, pedagogik xodimlarning samarali ish faoliyatini shakllantirishga va o'quvchilarning o'qish jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatishga yordam beradi. Ta'limda menejmentning o'rni ta'lim sifatini ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Ta'lim sifatini oshirish ko'plab omillardan, jumladan, ta'lim dasturlari, o'quv usullari, o'qituvchilarning malakasi, o'quvchilar bilan ishlash tizimi va ta'lim muhitidan kelib chiqadi. Menejment bu omillarni boshqarish orqali

ta'lim sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Samarali boshqaruv tizimi ta'lim muassasasining rivojlanish strategiyasini ishlab chiqadi, sifat ko'rsatkichlarini tahlil qiladi, resurslarni samarali taqsimlaydi va ta'lim jarayonida yuzaga keladigan muammolarni tezkor bartaraf etadi.[1]

Pedagogik menejment ta'lim jarayonini tashkil etishning asosiy yo'nalishlaridan biri bo'lib, u pedagogik xodimlarning malakasini oshirish, ularning mehnat faoliyatini samarali tashkil etish va motivatsiyalash, shuningdek, o'quvchilarning o'qish jarayonini samarali boshqarishni o'z ichiga oladi. Bu sohada rahbarlarning yetakchilik qobiliyati, pedagogik jarayonlarni rejalashtirish va nazorat qilishdagi tajribalari ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ta'lim muassasalari rahbarlari pedagogik menejment asoslarini chuqur o'rganishi, zamonaviy boshqaruv texnologiyalaridan foydalanishi zarur. Ta'lim tizimida inson resurslarini boshqarish ham muhim o'rin tutadi. Ta'lim muassasalari xodimlarining malakasi, ularning kasbiy rivojlanishi va motivatsiyasi ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Menejment bu sohada xodimlarni tanlash, ularni o'qitish va rivojlantirish, shuningdek, ularni rag'batlantirish tizimini yaratishda muhim rol o'ynaydi. Raqobatbardosh va malakali pedagogik jamoani shakllantirish ta'limning sifatini oshirishga xizmat qiladi.[2]

Moliya va resurslarni boshqarish ta'limda menejmentning yana bir muhim yo'nalishidir. Ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, o'quv jarayoni uchun zarur bo'lgan jihoz va materiallarni ta'minlash, moliyaviy resurslarni oqilona taqsimlash orqali ta'lim sifatini yuqori darajada saqlash mumkin. Samarali moliya boshqaruvi ta'lim muassasalarining barqaror faoliyat yuritishini ta'minlaydi, shuningdek, yangi innovatsion loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi.[3]

Ta'limda menejmentning innovatsion yo'nalishlari hozirgi kunda alohida e'tiborga loyiqdir. Texnologiyalar tez rivojlanib borayotgan bir davrda ta'lim jarayonida yangi o'quv usullari, elektron ta'lim platformalari va masofaviy ta'lim tizimlarini joriy etish ta'lim menejmentining kundalik vazifalaridan biriga aylangan. Innovatsion menejment ta'lim muassasalari faoliyatini yanada samarali qilish, ta'lim

jarayonini zamon talablariga moslashtirish imkonini beradi. Raqamli texnologiyalarni qo'llash ta'lim sifatini oshirishga, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ta'limda menejment o'zaro aloqalar va kommunikatsiyalarni tashkil etishda ham muhim rol o'ynaydi. Ta'lim muassasalari rahbarlari, o'qituvchilar, ota-onalar va jamiyat o'rtasida samarali muloqotni ta'minlash, ta'lim jarayonining barcha ishtirokchilarini birlashtirish va ularni umumiy maqsad sari yo'naltirish menejmentning asosiy vazifalaridan biridir. Bu jarayon ta'lim muassasasining ijtimoiy obro'sini oshiradi va ta'lim sifatining yaxshilanishiga xizmat qiladi. Menejmentning ta'limdagi o'rni ta'lim tizimidagi o'zgarishlarni boshqarishda ham yaqqol ko'zga tashlanadi. Ta'lim sohasida doimiy yangilanishlar, islohotlar va yangi standartlarning joriy etilishi talab etiladi. Ushbu jarayonlarni muvaffaqiyatli tashkil etish va boshqarish faqatgina samarali menejment orqali amalga oshiriladi. Rahbarlarning o'zgarishlarga moslashish qobiliyati, yangi strategiyalarni ishlab chiqish va joriy etishdagi tajribalari ta'lim muassasalarining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.[4]

Aholining ta'limga bo'lgan ehtiyoji va talablarining o'sishi ta'lim menejmentini yanada murakkab va mas'uliyatli qiladi. Ta'lim sohasida samarali boshqaruv tizimini yaratish nafaqat ta'lim sifatini oshirish, balki ta'lim tizimining har tomonlama barqarorligini ta'minlash uchun ham zarurdir. Shu boisdan, ta'lim menejmentiga e'tibor qaratish, bu sohada malakali kadrlarni tayyorlash va ular faoliyatini doimiy takomillashtirish muhim vazifa hisoblanadi.[5]

### **Xulosa:**

Xulosa qilib aytganda, ta'limda menejment sohasining o'rni juda keng va chuqur. Menejment ta'lim jarayonining barcha jihatlarini boshqarish, ta'lim sifatini ta'minlash va yaxshilash, resurslardan samarali foydalanish hamda pedagogik jamoani rag'batlantirishda muhim ahamiyatga ega. Ta'lim muassasalari boshqaruvida zamonaviy menejment tamoyillari va usullarini qo'llash ta'lim tizimining barqaror rivojlanishi va raqobatbardoshligini ta'minlaydi. Shu bois, ta'limda menejmentni chuqur o'rganish, uning ilmiy asoslarini mustahkamlash va amaliyotga tatbiq etish

davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi lozim. Ta’lim menejmentining samarali ishlashi orqali nafaqat ta’lim sifatida, balki ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishda ham muhim natijalarga erishish mumkin.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Qodirov, A. (2023). "Ta’lim boshqaruvida innovatsion yondashuvlar". Ta’lim va Innovatsiyalar, 5(2), 15-27.
2. Karimova, N. (2022). "Menejment tamoyillari va ularning ta’lim tizimidagi qo‘llanilishi". Pedagogika Ilmi, 9(3), 55-63.
3. Tursunov, S. (2023). "Ta’lim muassasalarida sifat menejmenti". O‘zbekiston Ta’lim Jurnali, 12(1), 34-45.
4. Islomova, M. (2022). "Pedagogik jamoani boshqarishda zamonaviy menejment metodlari". Ta’lim Sohasi Tadqiqotlari, 7(4), 78-89.
5. Rasulov, D. (2023). "Ta’limda resurslarni samarali boshqarish: nazariy va amaliy jihatlar". Ta’lim Menejmenti, 3(2), 22-36.
6. Mirzaeva, L. (2022). "Menejment va ta’lim sifatining o‘zaro bog‘liqligi". Pedagogik Tadqiqotlar, 8(1), 48-57.
7. Akhmedov, R. (2023). "Ta’lim tizimida kadrlar tayyorlash va boshqaruv muammolari". Ilmiy Maqolalar To‘plami, 10(3), 60-72.
8. Saidova, F. (2022). "Ta’limda innovatsion menejment va uning istiqbollari". Yangi Avlod Ta’limi, 6(2), 39-50.